

Asia: VN/23855/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi tupakkaverosta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Nikotiinipussit makuineen, hajuineen ja pakkauksineen on tehty nuoria houkutteleviksi. Niiden markkinointi, erityisesti sosiaalisessa mediassa, on suunnattu nuorille ja ne esitellään vähemmän haitallisina tuotteina kuin muut tupakka- ja nikotiinituotteet. Kuitenkin nikotiini on erittäin haitallista terveydelle. Nikotiini on myrkyllistä ja uhkaa lasten ja nuorten elimistön, erityisesti aivojen, kehitystä. Nikotiini lisää sydän- ja verisuonisairauksien ja kakkostyypin diabeteksen riskiä.

Nikotiini aiheuttaa erittäin vahvaa riippuvuutta. Nuorten kehittyvät aivot ovat erityisen alttiita riippuvuuden kehittymiselle. Nikotiinipussit ovat tällä hetkellä nuorille erittäin houkutteleva tapa kokeilla nikotiinituotteita ja päätyä nikotiinista riippuvaisiksi, minkä jälkeen nuoret usein käyttävät eri tupakka- ja nikotiinituotteita rinnakkain. Tämä lisää myös syövän riskiä. Tupakka on suurin yksittäinen syövän riskitekijä.

Lasten, nuorten ja suomalaisen kansanterveyden kannalta ehdottomasti paras ratkaisu olisi kieltää muut kuin vieroituskäyttöön tarkoitetut nikotiinipussit Suomessa.

Hallitusohjelman kirjaus sallia nikotiinipussit toimii tupakkalakiin kirjattua tavoitetta vastaan, että Suomi on nikotiiniton vuoteen 2030 mennessä. Tavoite on kuitenkin erittäin tärkeä suomalaisten terveyden kannalta.

Mikäli hallitus aikoo pitäytyä päätöksessään sallia nikotiinipussit, on erittäin tärkeää, että ne tulevat tupakkaveron alaisiksi. Siksi lausuttavana oleva esitys on perustaltaan kannatettava. Hinta on yksi keskeisimmistä ohjauskeinoista, joilla voidaan vaikuttaa tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöön. Kannatettava on myös esitetty kirjaus, joka määrittelisi savuttomat nikotiinituotteet niin, että

tulevaisuudessa markkinoille tulevat tuotteet mahtuvat määritelmän piiriin. Tupakkateollisuus tuo jatkuvasti markkinoille uusia tuotteita houkutelakseen nuoria niiden käyttäjiksi. Siksi on välttämätöntä, että kaikki sääntely kattaa mahdollisimman kattavasti myös uudet markkinoille tulevat tupakka- ja nikotiinituotteet.

Syöpäjärjestöt pitää ongelmallisena hallituksen esitysluonnokseen kirjattua tavoitetta, jonka mukaan verotuksella pyritään ohjaamaan kulutus veronalaisiin tuotteisiin. Ottaen huomioon tavoitteen nikotiinittomasta Suomesta esityksen tavoitteena tulee olla nikotiinipussien käytön loppuminen.

Saatavuus ja hinta ovat vahvimmin ihmisten kulutuskäyttäytymiseen vaikuttavia tekijöitä. Erityisesti nuorten kohdalla hinnalla on suuri vaikutus: kun hinta on riittävän korkea, se vähentää houkutusta kokeilla ja alkaa käyttää nikotiinituotteita. Nikotiinipussien saatavuus on kasvanut räjähdysmäisesti vuoden 2023 aikana. Tämä näkyy mitä suurimmalla todennäköisyydellä lisääntyneenä käyttönä ja lisääntyneenä uusien käyttäjien määränä, vaikka tuoreimpia tilastoja ei vielä olekaan käytössä. Ruotsissa nikotiinipussien käyttö on korostuneen yleistä nimenomaan nuorilla: 18-29-vuotiaista nuorista päivittäin tai satunnaisesti nikotiinipusseja on käyttänyt yli 20 %. Sama trendi on odotettavissa myös Suomessa.

Suomella on valtiona erityinen velvollisuus suojella lapsia ja nuoria. Tämä velvollisuus edellyttää, että lapsia ja nuoria suojataan tupakkateollisuuden pyrkimyksiltä saattaa heidät riippuvaisiksi nikotiinista. Siksi lausunnoilla olevan esityksen perusajatusta tulee muuttaa: tavoitteena tulee olla se, että veropolitiikalla ehkäistään nikotiinipussien yleistymisen nuorten keskuudessa. Tämä vaatii rinnalleen mitä pikimmin tupakkalain uudistamista, jossa nikotiinipusseille asetetaan nikotiinipitoisuusrajat, kielletään tunnusomaiset maustet ja hajut sekä otetaan käyttöön tuotemerkittömät pakkaukset. Nikotiinipussien etäosto ja etämyynti tulee kieltää.

Syöpäjärjestöjen mielestä esitetty veromalli, jossa nikotiinipusseja verotetaan sekä arvoverolla että yksikköverolla, on kannatettava. Myös nikotiinipusseille asetettava vähimmäisvero on perusteltu. Verojen on kuitenkin oltava korkeampia, jotta ne ohjaavat käytön lopettamiseen ja erityisesti siihen, että uudet käyttäjät eivät aloita käyttöä.

Savukkeiden hinnasta tupakkaveron osuus on noin 70 %. Syöpäjärjestöjen mielestä myös nikotiinipussien verotason on perusteltua olla vähintään vastaava. Nykytilanteessa, jossa nikotiinipussit eivät ole tupakkalain alaisen sääntelyn piirissä, on perusteltua, että veroaste olisi tätäkin korkeampi, jotta sääntelemätön tila ei saisi aikaan nuorten käyttäjien määrän hallitsematonta lisääntymistä. On myös välttämätöntä varmistaa, että nikotiinipussien hinta on korkeampi kuin lääkelaiilla säädeltyn nikotiinikorvaustuotteiden, jotka ovat käyttäjälleen turvallisempia kuin nikotiinipussit.

Kannustamme valtiovarainministeriötä aloittamaan tupakkaverolain uudistamisen myös siltä osin, että sähkösavukkeiden nikotiininesteiden verotus nostettaisiin samalle tasolle kuin savukkeiden ja nyt esittämämme nikotiinipussien verotus.

Suomen tupakka- ja nikotiinipolitiikan pitkään jatkuneena käytäntönä on ollut säännölliset korotukset tupakkaveroon. Tilanteessa, jossa markkinoille tulee uusi, erityisesti nuoria houkutteleva tuote, säännöllisille veronkorotuksille on erityisen kova tarve. Toivomme, että tupakkaveroa nostetaan joka vuosi kansainvälisen tupakkasopimuksen (FCTC) artiklan 6 toimeenpano-ohjeiden mukaisesti.

Terävä Sini
Suomen Syöpäyhdistys ry